

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru no: 449/12

Aysel AKTAŞ ve Salih AKTAŞ / Türkiye

Başkan,

Valeriu Grițco,

Hâkimler,

Arnfinn Bårdsen,

Peeter Roosma,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla 7 Temmuz 2020 tarihinde Komite halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm),

1 Aralık 2011 tarihinde yapılan yukarıda anılan başvuruyu göz önüne alarak,

Taraflarca sunulan görüşleri dikkate alarak,

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2020. Bu gayri resmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Gerçekleştirilen müzakerelerin sonucunda aşağıdaki kararı vermiştir:

OLAYLAR

1. Başvuranlar Aysel Aktaş ve Salih Aktaş sırasıyla 1963 ve 1964 doğumlu birer Türk vatandaşı olup Diyarbakır'da ikamet etmektedirler. Başvuranlar Mahkeme önünde Diyarbakır Barosuna bağlı Avukat R. Yalçındağ Baydemir ve R. Bataray Saman tarafından temsil edilmiştir.

2. Türk Hükümeti ("Hükümet"), kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

Davanın koşulları

3. Dava konusu olaylar, taraflarca ileri sürüldüğü şekliyle, aşağıdaki gibi özetlenebilir:

4. Başvuranların, söz konusu dönemde üniversite öğrencisi olan oğulları İlyas Aktaş, aynı zamanda bir gazetede muhabir olarak çalışmaktaydı.

5. Silahlı bir çatışmada 24 Mart 2006 tarihinde 14 terör örgütü üyesinin hayatını kaybetmesinin ardından, 28-31 Mart 2006 tarihleri arasında Diyarbakır'da çok sayıda gösteri düzenlenmiştir.

6. Başvuranların oğlunun 30 Mart 2006 tarihinde polis karakolu çevresindeki olayları izlerken güvenlik güçleri tarafından vurulduğu iddia edilmiştir. İlyas Aktaş 14 Nisan 2006 tarihinde Ankara'da bir hastanede hayatını kaybetmiştir.

7. İlk otopsi sırasında, burun bölgesi çevresinde bir kurşun yarası tespit edilmiştir. Ölüm nedeni, 5 Ocak 2007 tarihli ek otopside plastik mermi yaralanması olarak belirlenmiştir.

8. Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı tarafından 19 Ocak 2007 tarihinde daimi arama emri çıkarılmıştır.

9. Başvuranlar 29 Mart 2007 tarihinde savcılığa beyanda bulunmuştur.

AKTAŞ/TÜRKİYE KARARI

10. Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü, 10 Haziran 2008 tarihinde Diyarbakır iline gönderilen görevlilerin isimlerinin ve ellerinde bulunan ateşli silahların listesini vermiştir.

11. Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı, 30 Aralık 2009 tarihinde Diyarbakır Emniyet Müdürlüğünden başvuranların oğlunun vurulduğu polis karakolunun yakınında bulunan polis memurlarının bir listesini vermesini talep etmiştir. Savcılık ayrıca, herhangi bir memurun model 10 gaz tabancasına sahip olup olmadığına dair bilgi talep etmiştir. Emniyet Müdürlüğü, 23 Şubat 2010 tarihinde daha önce 10 Haziran 2008 tarihinde sunulmuş olan aynı isim listesini göndermiş ve ilgili zamanda hiçbir memurun söz konusu silahı kullanmadığını belirtmiştir.

12. Ekim 2010 ve Temmuz 2011 arasında savcılık, 11 polis memurunun ifadesini almıştır. Polis memurlarının her biri başvuranların oğullarının vurulması ile herhangi bir ilgilerinin olduğunu reddetmiştir. Daha sonra, Mahkemeye mevcut başvurunun sunulmasının ardından, 11 Aralık 2012 tarihinde savcılık, bu görevliler hakkında kovuşturma yapmamaya karar vermiştir.

13. Belirtilmeyen bir tarihte, başvuranlar, idare mahkemelerinde tazminat davası açmıştır. Diyarbakır İdare Mahkemesi, 29 Kasım 2012 tarihinde, başvuranlara maddi ve manevi tazminat olarak toplam 108.834,82 Türk lirası ödenmesine hükmetmiştir. Somut başvurunun yapıldığı tarihte, idari yargılamalar halen Danıştay nezdinde derdest durumda bulunmaktaydı.

ŞİKÂyetLER

14. Başvuranlar, Sözleşme'nin 14 ve 17. maddeleri ile bağlantılı olarak Sözleşme'nin 2. maddesi uyarınca, güvenlik güçlerinin oğullarını Kürt asıllı olduğu için kasıtlı ve hedefe yönelik bir şiddet eylemiyle öldürdüğünden şikâyetçi olmuşlardır. Aynı başlık altında, Hükümetin oğullarının hayatını korumaya yönelik pozitif yükümlülüğünü ihlâl ettiğini iddia etmişlerdir.

AKTAŞ/TÜRKİYE KARARI

15. Başvuranlar ayrıca, Sözleşme'nin 2 ve 13. maddeleri kapsamında, ulusal makamların, oğullarının öldürülmesi hususunda etkili bir soruşturma yürütmediğini ileri sürmüştür.

16. Başvuranlar, Sözleşme'nin 3. maddesine dayanarak, oğullarının öldürülmesi sonucunda kendilerinin maruz kaldıkları muameleden ve buna bağlı olarak yetkililerin oğullarının katilini tespit etmemesinden şikâyetçi olmuşlardır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

17. Başvuranlar, oğullarının güvenlik güçleri tarafından öldürüldüğünden ve yetkililerin oğullarının hayatını koruma ve ayrıca öldürülmesini soruşturma yükümlülüklerini yerine getirmediklerinden şikâyetçi olmuşlardır.

18. Ayrıca, oğullarının kaybetmenin yanı sıra failerin kimliğinin tespit edilmemesi nedeniyle büyük acı çektiklerini iddia etmişlerdir. Başvuranlar, Sözleşme'nin 2, 3, 13, 14 ve 17. maddelerine dayanmışlardır.

19. Hükümet ilk itirazlarını belirtmiş ve söz konusu başvurunun kabul edilemez olduğunu ileri sürmüştür. Özellikle, başvuranların yargılamaların etkili olmadığını daha erken bir aşamada fark etmiş olmaları gerektiğinden başvurunun altı aylık süre sınırı dışında yapıldığını belirtmişlerdir. Alternatif olarak, başvuranların dayandıkları Sözleşme maddelerinde ihlâl olmadığını iddia etmişlerdir.

20. Başvuru, aşağıda belirtilen sebepler dolayısıyla verilen süre dışında yapılmış olması nedeniyle kabul edilemez olduğundan Hükümetin ilk itirazlarının geri kalanını incelemeye gerek görmemektedir.

21. Mahkeme ilk olarak, altı ay kuralının amacının hukukun güvenliğini artırmak ve Sözleşme kapsamında ortaya çıkan sorunları dile getiren davaların makul bir süre içinde ele alınmasını sağlamak olduğunu hatırlatmaktadır. Bu kural ayrıca, yetkilileri ve diğer ilgili kişileri uzun bir

AKTAŞ/TÜRKİYE KARARI

süre boyunca herhangi bir belirsizlik altında kalmaktan korumalıdır (bk. *Torlak ve Diğerleri/Türkiye* (k.k.), no. 48176/11, 13669/12, 62981/12, § 40, 29 Mayıs 2018; *Bulut ve Yavuz/Türkiye* (k.k.), no. 73065/01, 28 Mayıs 2002; ve *Bayram ve Yıldırım/Türkiye* (k.k.), no. 38587/97, AİHM 2002-III).

22. Kural olarak, altı aylık süre, iç hukuk yollarının tüketilmesi sürecinde nihai karar tarihinden itibaren işlemeye başlamaktadır. Yaşama hakkından mahrum bırakma ile ilgili davalarda, herhangi bir hukuk yolu bulunmuyorsa veya hukuk yollarının etkisiz olduğu değerlendirilirse, altı aylık süre ilke olarak başvuran tarafından şikâyet edilen eylemin tarihinden itibaren başlar. Başvuranların ilk önce bir iç hukuk yoluna başvurdukları ve ancak daha sonraki bir aşamada bu hukuk yolunu etkisiz hale getiren koşulların farkına vardıkları veya varmış olmaları gerektiği istisnai durumlarda özel hususlar geçerli olabilir. Böyle bir durumda, altı aylık süre, başvuru sahibinin bu koşulların farkına vardığı veya farkına varması gerektiği zamandan itibaren hesaplanabilir (bk. *Han/Türkiye* (k.k.), no. 31248/09, 15 Ocak 2013). Bu bağlamda, başvuranların yakınlarının ölümüyle ilgili bazı davalarda Mahkeme, başvuranın bir iç hukuk yolunun etkinliğinden şüphe duymaya başlayabileceği veya başlamış olması gerektiği süreyi incelemiştir. Mahkeme, altı aylık sürenin ne zaman işlemeye başladığını değerlendirmek amacıyla bir soruşturmanın ne zaman etkisiz hale geldiğini tespit etmek için belirli bir süre belirtmekten kaçınmış olsa da, Mahkeme tarafından böyle bir sürenin belirlenmesi, her bir davanın koşullarına ve başvuranlar tarafından gösterilen özen ve ilgi ile söz konusu soruşturmanın yeterliliği gibi diğer faktörlere bağlı olmuştur (bk. *Acar/Türkiye* (k.k.), no. 33614/10, § 26, 10 Aralık 2013).

23. Mevcut başvuruda, başvuranların oğlu 30 Mart 2006 tarihinde vurulmuş ve 14 Nisan 2006 tarihinde hayatını kaybetmiştir. Ölüm nedeninin plastik mermi yaralanması olduğu 5 Ocak 2007 tarihli bir otopsi raporuyla tespit edilmiştir ve Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı 19 Ocak 2007 tarihinde

failler için daimi arama emrini çıkarmıştır. Başvuranlar, bu arama emri hakkında bilgilendirilmediklerini iddia etmemektedirler.

24. Mahkeme, 30 Aralık 2009 tarihinde savcının Diyarbakır Emniyet Müdürlüğünden, söz konusu zamanda görevde bulunan memurların listesini talep etmiş olmasına rağmen, Hükümetin 23 Şubat 2010 tarihli cevabındaki beyanına göre, Diyarbakır Emniyet Müdürlüğünün aynı listeyi bir kez daha gönderdiğini kaydetmektedir (bk. yukarıda § 13).

25. Mahkeme, Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığının Ocak 2007’de daimi arama emri çıkardığı dikkate alındığında, başvuranların oğlunun öldürülmesine ilişkin yürütülen soruşturmanın etkinliğinin soruşturmanın ilk aşamalarında sorgulanabilir hale geldiği ve soruşturmada yeni bir adım atılana kadar uzun gecikmeler olduğu kanaatindedir. Başvuranlar, davalarını Mahkemeye götürmek için neden 1 Aralık 2011 tarihine kadar beklediklerine dair geçerli bir açıklama sunmamışlardır. (bk. yukarıda anılan *Torlak ve Diğerleri*, § 42).

26. Mahkeme, *Torlak ve Diğerleri* (yukarıda anılan) davasında Diyarbakır’da Mart 2006’da meydana gelen aynı olaylardan kaynaklanan benzer şikayetleri incelemiş olduğunu ve bu başvuruların altı aylık süre sınırlamasına uyulmaması nedeniyle kabul edilemez olduğunu beyan ettiğini yinelemektedir. Mevcut başvuruyu da inceleyen Mahkeme, yukarıda belirtilen kararlarda yer alan tespitlerinden ayrılmasını gerektirecek herhangi bir durum görmemektedir. Mahkeme, bu nedenle, ceza soruşturmasının etkisiz olduğunun görülmesine rağmen oğullarının ölümünden sonra beş yıldan fazla bir süre bekleyen başvuranların, altı aylık süre sınırına uymadıklarını tespit etmiştir.

27. Mahkeme, yukarıdaki hususlar ışığında, başvurunun süresi dışında yapılmış olduğu ve Sözleşme’nin 35 §§ 1 ve 4 maddesi uyarınca bir bütün olarak kabul edileme bulunması gerektiği sonucuna varmıştır.

AKTAŞ/TÜRKİYE KARARI

28. Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy birliğiyle,
Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Valeriu Griçco

Başkan